SKOGENS KRAFT
FÖR MÅNGBRUKARE

SMÅLAND • ÖLAND • GOTLAND

Erfarenheter och kunskap från Skogens Kraft

2020–2022

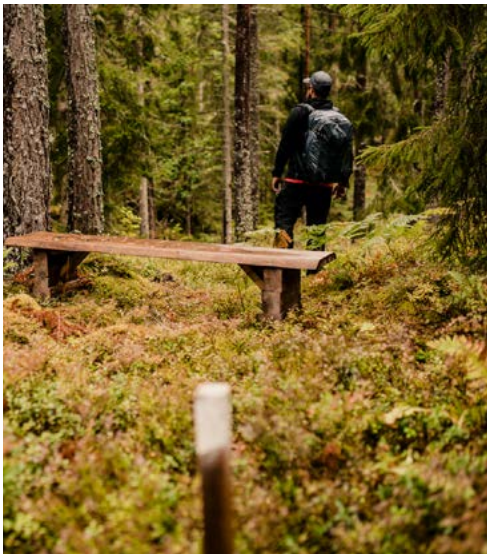

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND
EUROPEISKA UNIONEN Europeiska regionala utvecklingsfonden
Region Gotland
Region Jönköpings län
Region Kalmar län
REGION KRONOBERG

Innehåll

Introduktion
Publikationens syfte 4
Om projektet 4
Några ord från projektägaren 5
Länkar 5

Deltagare
Olika typer av deltagare 7
Mångbrukskarta 7
Ord från mångbrukare 8
Projektteamets reflektioner 9–10

Demogårdar
Vad är en demogård 12
Demogårdsprogrammet 12
Demogårdsträffar 13
Projektteamets reflektioner 13

Aktiviteter
Aktiviteter som projektet arrangerat 15–17
Hållbarhetsarbete 18
Projektteamets reflektioner 18

Affärsnytta
Långsiktig och lönsam affärsutveckling 20
Projektteamets reflektioner 21

Samla och synliggöra
Bakgrund och förutsättningar 23
Marknadsföring av projektet 23–25

Slutsatser
Framgångsfaktorer 27–30

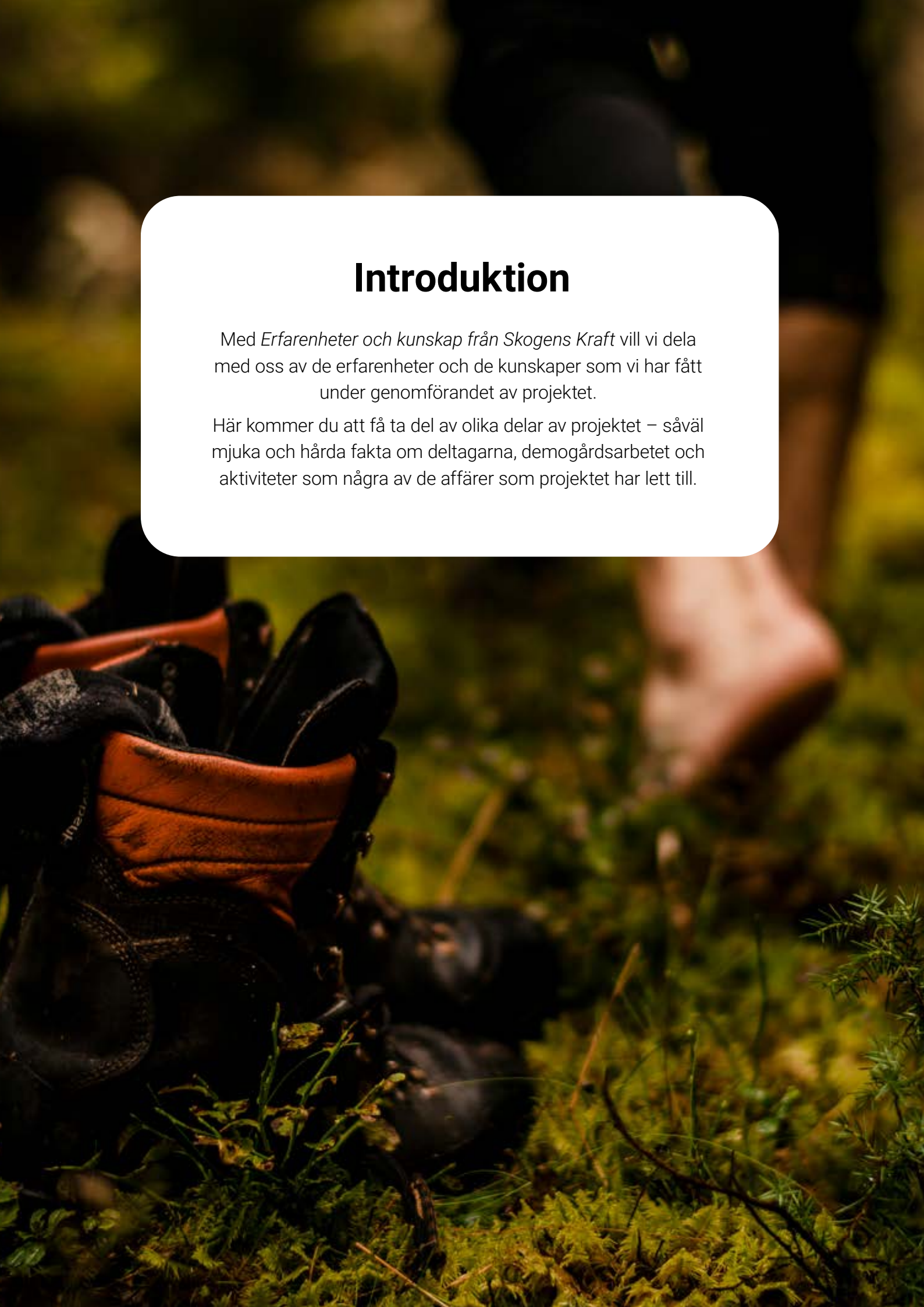

Introduktion

Med *Erfarenheter och kunskap från Skogens Kraft* vill vi dela med oss av de erfarenheter och de kunskaper som vi har fått under genomförandet av projektet.

Här kommer du att få ta del av olika delar av projektet – såväl mjuka och hårda fakta om deltagarna, demogårdsarbetet och aktiviteter som några av de affärer som projektet har lett till.

Publikationen riktar sig till:

- dig som är mångbrukare och varit med i projektet
- dig som är nyfiken på mångbruk och vill hämta inspiration till din utveckling
- dig som funderar på att genomföra ett liknande arbete någon annanstans i Sverige
- dig som är politiker
- dig som är tjänsteperson och som representerar någon av finansiärerna till projektet
- dig som arbetar som journalist eller liknande
- dig som är allmänt nyfiken på mångbruk och landsbygdsutveckling.

Om projektet

Projektet Skogens Kraft för mångbrukare i Småland, på Öland och Gotland har syftat till att stärka det småskaliga företagandet med skogen som bas och generera långsiktig utveckling för mångbruksföretag inom fokusområdena organisering, kompetensutveckling och innovation.

Projektet har pågått under 2020–2022 och finansierats av EU:s regionala utvecklingsfond, LRF, Region Gotland, Region Jönköpings län, Region Kalmar län och Region Kronoberg.

LRF har varit projektägare.

Projektupplägg

Skogens Kraft har arbetat för att stärka det småskaliga företagandet med skogen som bas. Projektet har arbetat utifrån tre fokusområden; organisering, kunskapsöverföring och innovation.

Flera av delarna inom respektive fokusområde går in i och påverkar varandra. I denna publikation – *Erfarenheter och kunskap från Skogens Kraft* – kan du ta del av resultatet i sammanfattning. För kompletterande rapporter och utredningar, såsom Graffmans organiseringsutredning och Bjerke/Johanssons innovationsrapport, se länklista sid 5.

Genomförande

Projektet har genomförts av ett projektteam bestående av Jenny Fröberg, Ellen Nystedt, Sven-Erik Larsson och Lotta Löwhagen Lundberg. Styrgruppen för projektet har bestått utav ordförande Karin Eickhoff, LRF, Magnus Hellgren, Smålands Skogs- och trästrategier, Malin Pettersson, Södra, Kersti Karltorp, IVL, Karin Nilsson, Destination Småland, Jan Ekdahl, Mellanskog och Petter Engström, LRF. Projektet har utvärderats av Sweco AB, för länk till slututvärderingen, se sid 5.

Projektteam

Jenny Fröberg
Projektledare

Ellen Nystedt
Projektsamordnare Småland/Öland, specialist naturturism och upplevelsenäring

Lotta Löwhagen Lundberg
Projektsamordnare Gotland

Sven-Erik Larsson
Specialist skogens mat

Projektägare

Karin Eickhoff
Regionchef LRF och styrgruppens ordförande

Finansiärer

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND
EUROPEISKA UNIONEN Europeiska regionala utvecklingsfonden
Region Jönköpings län
Region Kalmar län
Region Gotland
REGION KRONOBERG

Några ord från projektägaren

Skogens Kraft har på ett tydligt sätt bidragit till att synliggöra och lyfta den för landsbygden så viktiga företagargruppen skogens mångbrukare.

Projektet har drivits jordnära, med stor lyhördhet för den lilla företagarens behov och med fokus på affärsnytta.

Som projektägare är vi glada och stolta över att vi har nått ut till så många med konkreta verktyg för utveckling, nätverkande och kunskapsdelning.

Här vill vi dela med oss av erfarenheter, lärdomar och kunskaper från vår spännande resa.

Låt dig inspireras!

Karin Eickhoff
regionchef LRF Syd och styrgruppsordförande Skogens Kraft

Länkar

- Extern utvärdering från Sweco (pdf)
- Rapport om organisering från Graffmans (pdf)
- Rapport om innovationsuppdraget (pdf)
- Film från slutkonferens i Visby (Youtube)

Deltagare

Det fina och unika med Skogens Kraft är bredden av verksamheter och affärsidéer som ryms under samma tak. Här har till exempel småskaliga träförädlare, naturguider och matentreprenörer mötts, alla med skogens resurser som en gemensam nämnare.

Olika typer av deltagare

En skogens mångbrukare är en småföretagare som ofta kombinerar olika verksamheter och där idéer, råvaror och inspiration helt enkelt hämtas från skogen. En mångbrukare kan vara skogsägare eller inte, om inte så kan en mångbrukare bedriva verksamhet på annan skogsägares mark. Projektet Skogens Kraft har riktat sig till både de som har varit verksamma som mångbrukare länge, till verksamheter som är under uppstart eller som ännu så länge är i idéstadiet.

Det fina och unika med Skogens Kraft är bredden av verksamheter och affärsidéer som ryms under samma tak. Här har till exempel småskaliga träförädlare, naturguider och matentreprenörer mötts, alla med skogens resurser som en gemensam nämnare.

I projektet har deltagarna kunnat medverka på olika sätt, antingen genom att delta på våra fysiska eller digitala aktiviteter eller att vara en demogård och därigenom delat med sig av sin kunskap och erfarenhet till andra mångbrukare.

Mångbrukskartan

På skogenskraft.se finns en karta där vi har samlat mångbrukare i Småland, på Öland och Gotland. Syftet har varit att uppmuntra till att hitta nya kunder, knyta nya kontakter, dela kunskap och hitta samarbetsparter. Under projektets gång har det successivt fyllts på med företagare som vill synas med sina kontaktuppgifter på kartan.

Mångbrukarna har själva fått anmäla sig för att vara med på kartan och därför ska den inte ses som en komplett redovisning av alla mångbrukare. Däremot ger den en bild av variationen av verksamhetsinriktningar och den geografiska spridningen.

Exempel på verksamhetsinriktningar

Naturturism
Resor och guidning
Event
Skogsupplevelser
Uthyrning av boende
Camping
Skogens råvaror och mat
Restaurang/konferens
Café & gårdsbutik
Catering
Sågverk
Snickeri/träförädling
Uttag av udda skogsvaror
Hägnar och gärdesgårdar
Skogsteknik och virkeslära
Skogsvård
Byggnadsvård
Träskulptur och konst
Hantverk och hemslöjd
Hälsa/friskvård
Mindfulness & yoga
Ridning
Hästentreprenad
Kurser och rådgivning
Ekosystemtjänster

Kartbild från 2022-07-01.

Ord från mångbrukare

Några av projektets deltagare har fått berätta om deras syn på att satsa på mångbruk, hur projektet Skogens Kraft har bidragit till att utvecka deras verksamheter och vad som har varit bäst med nätverket.

Axel Hjelmer
Eremit App, Kronobergs län

– Jag har både knutit värdefulla kontakter och fått en bättre inblick i mångbruk. Det är fantastiskt att man samlat så många företagare och skapat en arena där vi kan mötas, inspireras och diskutera. Jag har kunnat utveckla mitt företag Eremit tack vare nya människor och platser vi knutit till oss.

Initiativet att belysa landsbygden och mångbrukare är fantastiskt, det är väldigt duktiga människor som har drivit det här.

Anna-Karin Swärd
Våneviks Gård, Kalmar län

– Projektet har bidragit med mycket bra inspiration, tips och kunskap om mångbruk. Jag har också utökat mitt kontaktnät och kommit i kontakt med andra företagare. Det öppnar upp möjligheten för framtida samarbeten, och gör att vi kan fortsätta utöka vår nya verksamhet där vi kan bruka skogen och samtidigt ha den kvar. Vi har också fått nya idéer tack vare studiebesök vi varit på, som att börja göra biokol till exempel.

Hade det inte varit för Skogens Kraft hade det tagit mycket längre tid för oss att komma igång med verksamheten och knyta nya kontakter.

Lars Olsson
Ardre Såg, Gotlands län

– Projektet har varit en mycket mycket bra upplevelse och väldigt utvecklande, med bra ledning och mycket kunskap. Jag har verkligen förstått vikten av att jobba med mångbruk och känt mig stimulerad och uppmuntrad att fortsätta.

Det har varit väldigt berikande att möta likasinnade mångbrukare från andra regioner i Sverige, och vi har fått ett större nätverk som vi kommer att hålla kontakten med.

Per Rosander
Småland Outdoor Experience, Jönköpings län

– Projektet har varit en mycket positiv upplevelse med bra seminarier och ny kunskap. Jag har fått många tips och idéer kring till exempel fällor att undvika och annat jag kanske inte tänkt på själv. Mitt företag är under uppbyggnadsfasen, så detta kommer bespara mig en del misstag jag kunde gjort annars.

Mitt kontaktnät har blivit större och jag kommer fortsätta ha kontakt med andra mångbrukare som jag kan dela tips och råd med. Det kan också leda till bättre kundkontakter på sikt.

Per Govertzon
Högbrons Såg, Jönköpings län

– Det har varit väldigt intressant att få träffa likasinnade och dela med oss av våra olika erfarenheter. Vi har haft många bra samtal om hur vi ska gå vidare med våra verksamheter och hur det fungerar att driva småföretag på landsbygden. Man blir imponerad av många som lägger ned själ och hjärta i sin verksamhet för att de tycker att det är så kul.

Det bästa med projektet har varit just mötet med andra i samma situation, det har varit väldigt värdefullt. Jag har absolut haft roligare på jobbet tack vare detta, och utökat mitt kontaktnät. Ledarna har också varit väldigt kunniga och peppande.

Projektteamets reflektioner

Mångbrukare är en heterogen grupp som verkar inom flera olika verksamhetsområden med skogen som den gemensamma nämnaren. Deltagarna har också kommit olika långt i sin företagarresa, en del befinner sig precis i inledningen och söker information, nätverk och kunskap. Andra har varit verksamma inom mångbruk och sina verksamhetsområden länge. En del mångbrukare arbetar själva i sitt företag, några av dessa har hel- eller deltidsjobb vid sidan av sitt mångbruksföretag medan andra har flera anställda.

Exempel på verksamhetsinriktningar är upplevelsebaserade aktiviteter i skogliga miljöer, skogsnära boende, naturvägledning, hälsofrämjande aktiviteter, småskalig träförädling, sågverk, produktion av udda träråvaror, byggnadsvård, utomhusmatlagning, produkter från skogens mat, ekosystemtjänster och mycket mer.

Geografi

Många av deltagarna har varit verksamma inom projektets geografi, men vid de digitala seminarierna har även mångbrukare och andra intresserade från olika håll i landet deltagit.

Tack vare digitala aktiviteter, mångbrukskonvent och studieresor har mångbrukare från olika län – trots stora avstånd och varierade verksamhetsinrikningar – haft möjlighet att lära känna varandra. Vid flera tillfällen har de råkat på varandra under projektets digitala seminarier innan de träffats fysiskt.

Viss klustring har skett bland deltagande mångbrukare. En orsak kan vara att de fysiska aktiviteterna innebär en viss geografiskt avgränsning. När aktiviteten varit tillräcklig intressant har deltagarna transporterat sig en längre sträcka, t ex smålänningar som deltagit vid kurser på Gotland.

Sofia Petersson
Bauergården Gästgiveri & Konferens

– Projektet har gett oss nya insikter om mångbruk. Vi har haft glädjen att kunna utveckla intressanta måltidsupplevelser som är inspirerade av skogen och har fått nya lokala leverantörer och samarbetspartners.

Att skapa hållbara aktiviteter och erbjudanden för besöksnäringen och i tillägg till detta kunna skicka våra gäster vidare till andra lokala aktörer är till stor nytta för alla.

Att få ha förmånen att hålla i ett mångbrukskonvent tillsammans med Skogens Kraft har gett oss en bekräftelse och styrka i att fortsätta utveckla vår verksamhet i samklang med naturen och skogen på ett hållbart sätt.

Pandemi

Samtidigt som projektet startade igång drabbades Sverige och världen av en pandemi. Pandemin har pågått under stora delar av projekttiden och påverkat projektet på olika sätt. En del aktiviteter har fått ställas in, planeras om och anpassas efter rådande restriktioner och rekommendationer. Projektet har därför genomfört både fysiska och digitala aktiviteter.

Först från april 2022 har planering av aktiviteter kunnat göras helt oberoende av pandemin. Digitala träffar har inte den geografiska begränsningen som fysiska träffar har, vilket har gynnat projektet. Mångbrukare från hela geografin har på så sätt kunnat delta på samma träffar utifrån intresse och verksamhetsinriktning.

Pandemin har även bidragit positivt till hur mångbrukare interagerar. Många har ökat sin digitala kompetens och inställningen till att träffas och delta på digitala aktiviteter har generellt blivit mer positiv.

Den ökade digitala kompetensen, acceptansen och positiva inställningen till digitala aktiviteter har gynnat projektet och gjort det möjligt att verka och bygga mångbruksnätverk i hela projektets geografi. Det digitala förhållningssättet har även underlättat för projektteamets arbete, som kunnat samarbeta på ett effektiv sätt från fyra olika län.

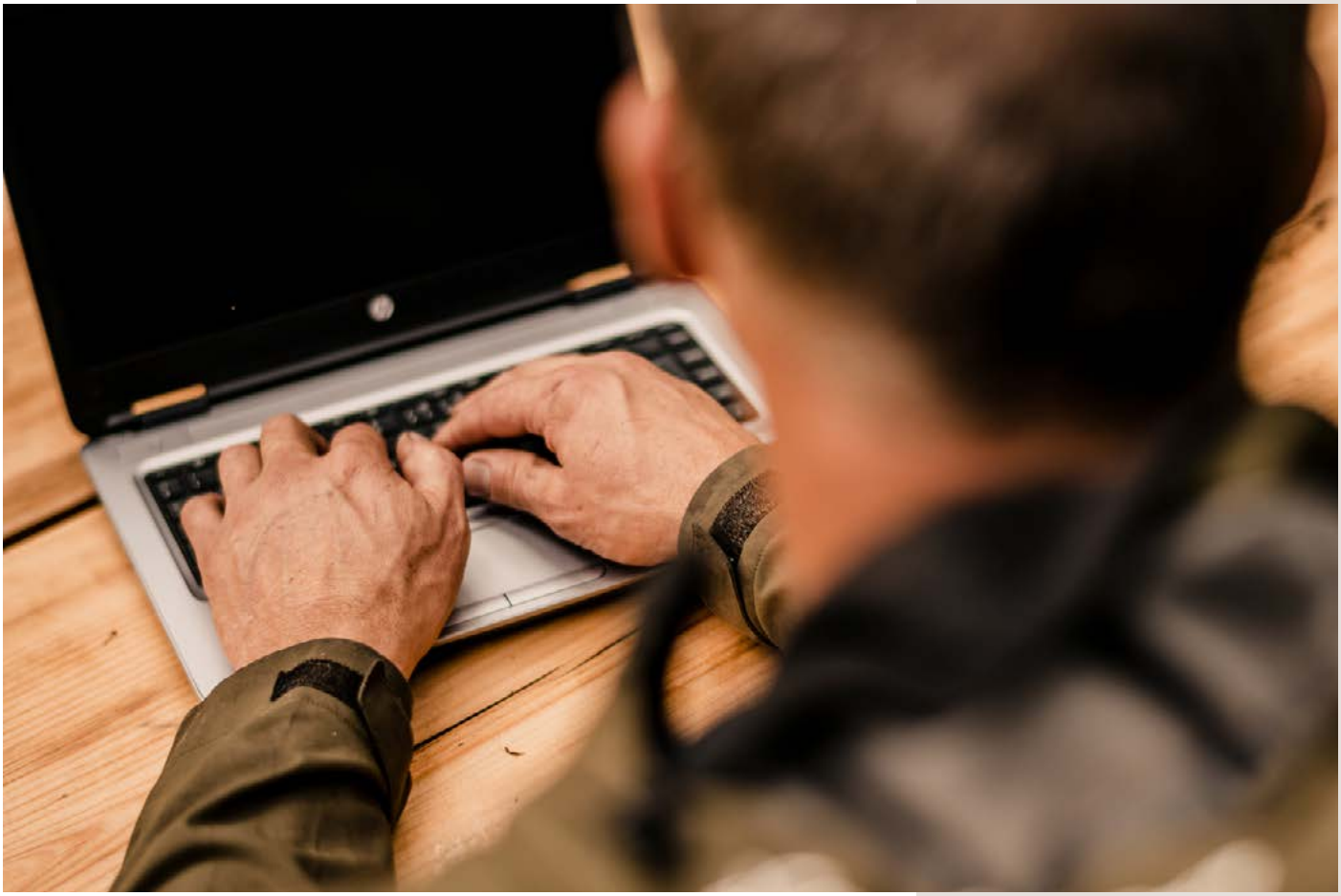

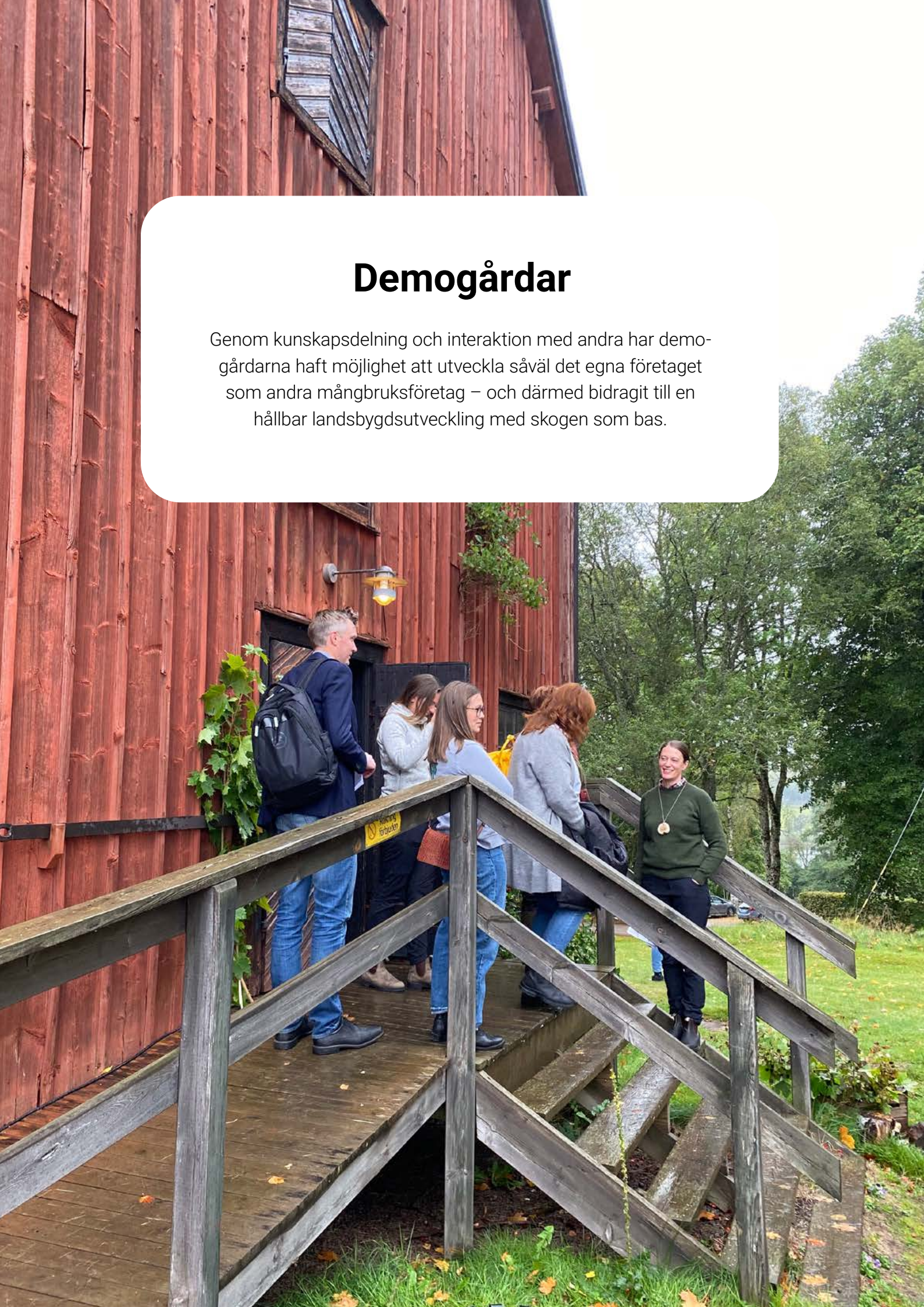

Demogårdar

Genom kunskapsdelning och interaktion med andra har demogårdarna haft möjlighet att utveckla såväl det egna företaget som andra mångbruksföretag – och därmed bidragit till en hållbar landsbygdsutveckling med skogen som bas.

Vad är en demogård?

Att vara demogård i Skogens Kraft har inneburit att vara en aktiv del i nätverket av mångbrukare, genom att dela med sig av egna kunskaper och erfarenheter. Att se andra mångbruksföretag som ”kollegor”. En förutsättning för demogårdsföretagen har varit att genom interaktion med andra se möjlighet att både utveckla det egna företaget såväl som att bidra till att andra mångbruksföretag utvecklas – och därmed bidra till en hållbar landsbygdsutveckling med skogen som bas.

Det är i första hand demogårdarna som bjudits in som talare vid seminarier, som varit platser för konvent, som hållit i kurser och ERFA-träffar samt utgjort goda exempel i press och sociala medier.

Demogårdsprogrammet

Att arbeta fram ett så kallat demogårdsprogram möjliggjorde att på ett tydligt och transparent sätt identifiera de mångbrukare som varit intresserade av att ta en aktivt deltagande roll i projektet. Det visade även att projektets framarbetade metod för utveckling genom kunskapsdelning varit uppskattad samt att den utvecklat förtroendefulla relationer med högt i tak mellan mångbrukarna.

Demoföretagarnas kunskap och erfarenhet inom sitt skrå i kombination med deras nyfikenhet och vilja att både dela med sig och lära sig av andra har lett till att de blivit goda förebilder och varit en viktig del av projektets arbete med kunskapsdelning.

Flera av demogårdarna har inlett affärer sinsemellan, bidragit till innovativ produktutveckling och inspirerat andra mångbrukare att vidareutveckla sina verksamheter.

Rekrytering av demogårdar pågick under 2020–2021. Under 2022 har ytterligare företag slutit upp och deltagit aktivt utan att de, med anledning av projektets korta kvarvarande tid, rekryterats till demogårdar.

Coachning och stöd

Demogårdsföretagen har erbjudits anpassad coachning och stöd i affärsutveckling inom områden som kunnat stärka företagets arbete med anknytning till skogen, samverkansformer med andra mångbrukare och ett hållbart företagande. Demogårdsföretagen har bjudits in till riktade ERFA-träffar och haft förtur till projektets övriga aktiviteter.

En demogård har förväntats bidra med egen tid för att:

- delta i en ledarskapsutbildning hos Studieförbundet Vuxenskolan och ta emot coachning och stöd till affärsutveckling
- arbeta för ökad hållbarhet genom att göra den digitala självskattningsövningen
- delta på ERFA-träffar, aktiviteter och digitala seminarier som är relevanta för demogårdens verksamhetsinriktning/ar
- vilja stå värd för en aktivitet (t ex demogårdskurs eller ERFA-träff) som riktar sig till andra mångbrukare

Anna Lejerhed Emrin
Stufvenäs Gästgifveri, Kalmar län

– Jag har kunnat dela med mig av mina erfarenheter av marknadsföring, och tips och råd kring hur vi hittat vägar framåt och utvecklat vårt företag som andra kan ha nytta av. Jag har själv lärt mig mer och fått nya infallsvinklar om skogen som näring, och hur vi kan erbjuda våra gäster ännu fler upplevelser kopplade till skogen.

Gösta Jonsson
Skogsnytta Loaklev, Jönköpings län

– Något som jag velat dela med mig av är att det är okej att börja smått, bara man börjar någonstans och tar tag i det man brinner för. Det behöver inte vara så märkvärdigt från början. Jag har också själv blivit inspirerad kring just detta, att små lokala aktörer kan göra en stor skillnad tillsammans.

Digitala demogårdsträffar

Träffarna planerades med olika inledande teman för att skapa ett mervärde och intresse hos målgruppen innan de kände varandra. Vid ett tillfälle genomfördes en sensorisk övning med gemensam provsmakning av i förhand utsända produkter producerade inom projektgeografin och med olika slags koppling till skog. De flesta demogårdarna deltog vid minst ett tillfälle.

De digitala träffarna upplevdes som en bra lösning under pandemin. Trots att det inte var tillåtet att träffas fysiskt gavs demogårdarna möjlighet att börja lära känna varandra. Demogårdar med stora avstånd emellan sig inom projektgeografin kunde träffas och få kontakt, vilket inte hade varit möjligt på samma sätt om vi bara arrangerat fysiska träffar. Träffarna väckte nyfikenhet för de andra demogårdarnas verksamheter, vilket sannolikt bidrog till den goda uppslutningen vid både fysisk demogårdsträff, ERFA-träffar och studieresan till Gotland.

Fysiska demogårdsträffar

En fysisk demogårdsträff har genomförts i Småland och två på Gotland. En eller flera demogårdar var värdar och teman baserades på värdföretagets styrkor och speciella förutsättningar och kompetenser. Träffarna lockade ett stort antal mångbrukare och resulterade även i flera rekryteringar av nya och potentiella demogårdar.

Projektteamets reflektioner

Demogårdarna och demogårdsprogrammet har fungerat som projektets motor. Kunskapsdelning, erfarenhetsutbyte och nätverkande aktiviteter har knutits till dessa demogårdar, eller demoföretag som vi också kallat dem. ”Demoföretag” är kanske det ord som beskriver bäst vad det handlar om, eftersom det är mångbrukande företagare projektet haft som målgrupp. En mångbrukare nyttjar skogen som bas i sin verksamhet, som råvara, inspiration eller plats för sin verksamhet.

Målbild för projektet har varit att involvera cirka 40 mångbrukarföretag (10 per län) i ett s k demogårdsprogram. Definitionen har varit företag som kommit lite längre i sitt företagande och som är intresserade av nätverkande och kunskapsdelning, som kan agera som förebild för andra mångbrukare och som vill och kan dela med sig av sin erfarenhet.

Rekrytering av demoföretag har varit en viktig del av projektet och en resa som egentligen pågått under hela projekttiden. Hur hittar man potentiella demoföretag för ”skogens mångbrukare” när denna grupp inte finns definierad i t ex SNI-koder? Och när inte ens företagen själva använder begreppet och definierar sig som mångbrukare?

Verktygslådan för att identifiera och hitta demoföretag för Skogens Kraft har innefattat allt ifrån breda kommunikationssatsningar för att komma i kontakt med mångbrukare (uppstartsträffar, digitala kunskapsseminarier etc) till mer nischade aktiviteter (kurser, ERFA-träffar etc). Det personliga mötet och dialogen – med någon från projektteamet eller med andra demoföretag som redan hakat på – har nog varit det viktigaste verktyget.

Demogårdar per län*

15
i Jönköpings län

9
i Kalmar län

5
i Kronobergs län

11
i Gotlands län

** Företag som engagerat sig som demogård under projekttiden.*

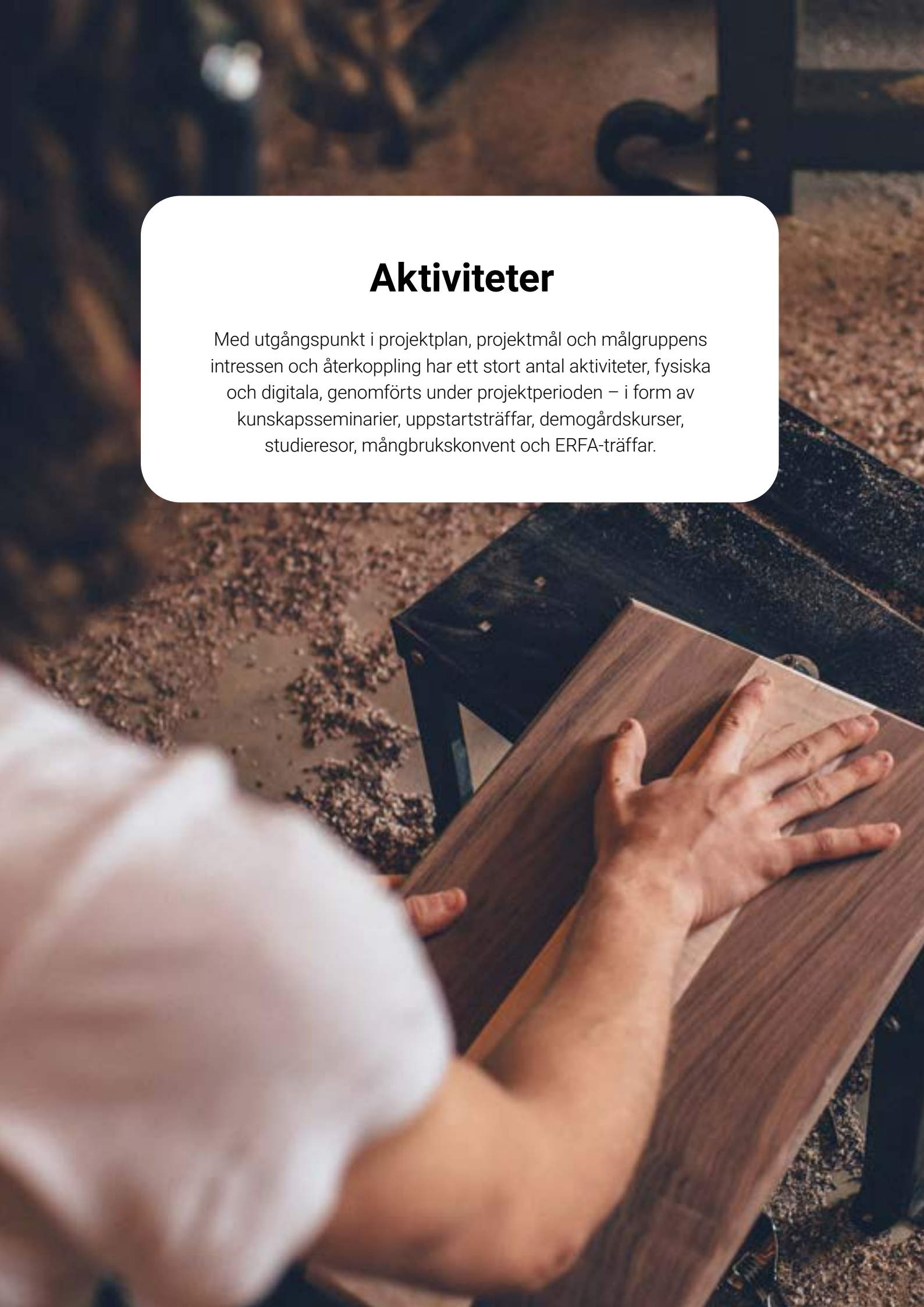

Aktiviteter

Med utgångspunkt i projektplan, projektmål och målgruppens intressen och återkoppling har ett stort antal aktiviteter, fysiska och digitala, genomförts under projektperioden – i form av kunskapsseminarier, uppstartsträffar, demogårdskurser, studieresor, mångbrukskonvent och ERFA-träffar.

Aktiviteter som projektet arrangerat

Aktiviteter har planerats och genomförts med utgångspunkt i projektplan, projektmål och målgruppens intressen och återkoppling. Under projektettiden har vi dynamiskt utvecklat och metodiserat sätten att genomföra olika aktiviteter, både återkommande liksom enstaka.

Digitala kunskapsseminarier

I samband med pandemin började projektet med digitala kunskapsseminarier och under projektet har tolv seminarier genomförts utifrån olika teman. Modellen för seminarierna har oftast varit att en person med hög sakkunskap (företagare inom Skogens Kraft eller extern expert) delat med sig av sina erfarenheter. En företagare som har varit delaktig inom Skogens Kraft har bjudits in för att medverka och dela med sig av sina erfarenheter kopplat till seminariets tema.

Efter seminariet har det funnits möjlighet att stanna kvar och fortsätta nätverka genom ett ”digitalt eftersnack”. Seminarierna har varit öppna för alla intresserade, vilket har bidragit till en stor bredd på deltagarna; mångbrukare inom och utanför geografin, nyfikna skogsägare, andra typer av företagare, finansiärer och andra intressenter.

Uppstartsträffar

Det genomfördes två träffar i Jönköpings län, två i Kalmar län, en i Kronobergs län och en på Gotland. Träffarna skedde utomhus under pandemin med en begränsning på max 50 personer. Anmälan krävdes och antalet deltagare varierade mellan 20–45.

Mångbruksvärdar med lämpliga miljöer valdes utifrån ett antal preferenser, inledningsvis inom projektgruppens befintliga kontaktnät. Geografisk spridning inom de fyra länen var viktig, liksom att företagen hade en pågående verksamhet som kunde definieras som skogligt mångbruk. Värdarnas olika verksamheter representerade områdena; besöksnäring, skogens mat, byggnadsvård och träförädling.

På samtliga träffar deltog främst lokala småföretagare med intresse för skog (skogliga mångbrukare) och enstaka skogsägare (potentiellt blivande mångbrukare). Deltagarna bidrog med inspel och underlag att arbeta vidare med att sprida projektets budskap och utveckla verksamheten. Efter träffarna hade ett 20-tal mångbrukare anmält intresse att bli demogård.

Gunnar Norrby
Norrby Trä, Gotland

– Jag har deltagit på så många aktiviteter som jag kunnat och vill gärna fortsätta med det. Nätverksformen har passat mig – de stora träffarna har varit bra för inspiration och kontakter, medan vi har diskuterat sakfrågor i mindre grupper.

Exempel på digitala kunskapsseminarier

Vad är innovation?

Friluftslivets år – hjälp dina kunder/gäster ut i naturen!

Efterfrågan på udda byggnadsvårdsvirke/råvara från skogen

Hur kan du stärka ditt erbjudande med skogens mat?

Rätt virke på rätt plats

Hälsa i skogen

Naturvägledning i brukad skog

Digitala tjänster ger nya möjligheter

Skogen som eventplats

Svenska marknaden för lövvirke – så ser den ut idag

Så kan berättandet förstärka ditt erbjudande

Skogsnära boenden – ett avbrott i vardagen

Totalt antal anmälda deltagare

739

till projektets kunskapsseminarier

Mångbrukskonvent

Projektet har arbetat för att etablera ett årligt mångbruksevent med syfte att främja innovation och nätverksbyggande. Projektet har valt att benämna det som *mångbrukskonvent*, även om det har varit i en mindre skala vad många vanligtvis förknippar med konvent.

Under 2020 planerades det för ett konvent i november, utifrån dåvarande pandemirestriktioner, men när dessa utökades fick konventet ställas in. Den 16–17 september 2021 genomfördes ett konvent på Asa Herrgård. Deltagare var mångbrukare och tjänstepersoner. Konventet var lyckat och utvärderingen visade på att många hade fått ny kunskap, inspiration och nya kontakter. Den 28–29 september 2022 genomfördes ett mångbrukskonvent på Bauergården i Bunn. Likt konventet i Asa varvades gemensamma pass med valbara fördjupningspass. Även utvärderingen för 2022 års konvent visade på nöjda deltagare.

Studieresor

Enligt projektbeslutet skulle tre studieresor genomföras under projekttiden. Under 2020 var en studieresa planerad för gotländska mångbrukare i samband med mångbrukskonventet, men p g a utökade pandemirestriktioner fick resan ställas in. I samband med mångbrukskonventet 2021 blev studieresan av. Gotländska mångbrukare besökte flera olika mångbruksföretag i Småland på vägen mot konventet. Våren 2022 genomfördes en andra studieresa, då småländska mångbrukare besökte mångbruksföretag på Gotland. Vid mångbrukskonventet 2022 kunde deltagarna välja bland tre studieresor utifrån olika teman under en halvdag.

Niina Nordlund
Malghults Gård, Kalmar län

– Jag deltog på mångbrukskonventen och ERFA-träffarna på Våneviks Gård och Mittlandsgården samt ett flertal digitala seminarier. Det som jag tycker är fint är att man fått ett nätverk som sträcker sig över kommun- och regiongränserna, ända till Gotland som man annars inte kommer i kontakt med på det här sättet. Förutom ett större kontaktnät har aktiviteterna gett mig en större förståelse för mångbruk, samt inspiration och kunskap.

Jag uppskattar det stora utbudet av aktiviteter, projektet har verkligen varit innehållsrikt. Projektteamet har varit väldigt coachande, så man har vågat gå utanför sin bekvämlighetszon.

Jag hade gärna sett att det fanns en plattform eller ett forum där vi kunde fortsätta nätverka och dela erfarenheter framöver.

Demogårdskurser

Demogårdskurserna har varit en av aktiviteterna som bidragit till kunskapsöverföring mellan mångbrukarna. Ledarna för kurserna har varit olika demogårdsföretag som delat kunskap med andra mångbrukare. Målgruppen för kurserna och aktiviteterna var andra mångbrukare i Småland, på Öland och Gotland.

Deltagare har varit andra företagare, både aktiva mångbrukare, nystartade företagare som vill bedriva verksamhet med utgångspunkt i den egna gården samt lant- och skogsbrukare som vill höja sin kompetens inom det område som kursen erbjudit. Exempelvis gärdesgårdskurserna blev snabbt fullbokade och lockade både heltidslantbrukare, nystartade mångbrukare, yrkesverksamma inom träförädling och mångbrukare med deltidsverksamhet. Motiven till att delta var bland annat att bygga gärdesgårdar för att kunna restaurera befintliga hägn på gården eller skapa vackra miljöer som smälter in i landskapet och förhöjer kundernas upplevelser.

Projektet har samarbetat med Studieförbundet Vuxenskolan som har stöttat projektet med administration och marknadsföring av kurserna. Studieförbundet Vuxenskolan har även hållit i cirkelledarutbildning för demogårdarna.

Fysiska ERFA-träffar

En annan typ av aktivitet som startade igång längre in i projektet var ERFA-träffar. Deltagare i projektet uttryckte ett behov av fördjupat erfarenhetsutbyte. När flera företagare uttryckte samma behov runt ett visst ämne engagerades en företagare som ville agera värd och flera andra företagare bjöds in. Projektet har genomfört åtta ERFA-träffar, varav fem i Småland, en på Öland och två på Gotland. På dessa träffar var erfarenhetsutbyte i fokus.

Exempel på demogårdskurser

Välj rätt virke till rätt sak redan i skogen

Biokol – hur och till vad?

Vandringsled i skog på egen mark

Låt hjärnan vila i skogen

Småskalig hyvling - grundkurs

Skogen som eventplats – Träff 1: planera för en bra upplevelse

Skogen som eventplats – Träff 2: konceptutveckling

Vandringsleder i skog med historier att berätta

Grundkurs i småskalig träförädling – cirkelsågen och hyveln

Inspirationsdag två hjul i Filmlandskapet

Bli en gärdesgårdsbyggare

Hållbarhetsarbete

Skogens Kraft har arbetat med hållbarhet ur de tre perspektiven; ekonomisk, social och ekologisk. Hållbarhet har genomsyrat hela projektet och inte varit en separat del i projektet. För att stödja mångbrukarna i deras hållbarhetsarbete utvecklade projektet ett självskattningsverktyg, där de på ett enkelt och tydligt sätt kunde identifiera styrkor och svagheter utifrån de tre hållbarhetsperspektiven. Företagen erbjöds sedan muntlig uppföljning och konsultation utifrån deras svar.

Projektteamets reflektioner

Projektet har genomfört en mångfald av aktiviteter och det har funnits flera olika sätt att engagera sig i projektet, utifrån sina förutsättningar. Aktiviteter har både varit digitala och fysiska. Som alla projekt så hade även Skogens Kraft en startsträcka med att planera och förbereda projektet och dess aktiviteter.

En av anledningarna till att vissa av aktiviteterna blev digitala var ett resultat av rådande pandemi som bröt ut samtidigt som projektets uppstart. Digitala möten har möjliggjort för projektet att nå ut till en bredare geografi och därmed en större spridning. Det har även haft en positiv effekt genom minskat antal resor, som troligtvis hade blivit betydligt fler under “normala” omständigheter. Projektet har trots pandemirestriktioner kunnat genomföra en hel del fysiska aktiviteter utomhus. Kombinationen av fysiska och digitala aktiviteter har varit framgångsrik.

Vi i projektteamet har lagt fokus och stor vikt vid att varje möte eller träff ska ha ett innehåll som deltagarna kan hämta inspiration och kunskap ifrån. “Leva som vi lär” kan ibland vara en klyscha, men både i planering och genomförande av projektets aktiviteter har detta varit en självklar utgångspunkt. Såväl de fysiska som digitala aktiviteterna har lyft fram exempel på mångbrukare och mångbruk inom aktuellt ämne och ibland kompletterats med forskning eller annan fakta. De fysiska träffarna har uteslutande genomförts hos och med mångbrukare.

Aktiviteterna har lockat både mångbrukare och andra intressenter, såsom tjänstepersoner och andra intresserade från offentlig sektor, intresseorganisationer och akademi.

Exempel på ämnen från självskattningsenkäten

Ekologisk hållbarhet

Företaget arbetar med energieffektivisering, t ex väljer energisnåla produkter, använder timer, stänger av maskin

Företaget prioriterar inköp av ekologiska och närproducerade, svenska produkter eller råvaror och funderar på hur långlivade de är i relation till jämförbara produkter

Social hållbarhet

Företaget stöttar lokal eller regional förening, t ex idrotts- eller hembygdsförening

Företaget tillgänglighetsanpassar delvis verksamheten för anställda/ kunder med särskilda behov

Ekonomisk hållbarhet

Företaget använder återbruk eller annan cirkularitet i verksamheten

Du som företagare kan ta ut en rimlig lön och har anständiga arbetsvillkor

Ann Sellbrink
Låxbo Lantkök, Kalmar län

– Jag var med på studieresan till Gotland, det första mångbrukskonventet, en infoträff i Ingebo samt en ERFA-träff. Det fanns också möjlighet att vara med på träffar kring marknadsföring, vilket var väldigt bra.

Dels har jag fått ett större kontaktnät, men även mycket inspiration av att vara med på dessa träffar. Jag hade gärna varit med på fler om jag haft möjlighet.

Jag uppskattar mångfalden bland deltagarna, alla har haft lite olika inriktning och kommit olika långt med sin verksamhet. Det har gett mig kraft att träffa andra i samma situation, jag tycker det är jättebra att det har funnits en arena där vi kan träffas och dela erfarenheter.

Affärsnytta

Det finns stora möjligheter att förädla mer av skogens resurser lokalt. Affärsverksamhet och lönsamhet krävs för att fler ska kunna leva och verka på landsbygden. Projektet Skogens Krafts mötesplatser har skapat förutsättningar för mångbrukarna att bygga upp ett nätverk där affärer sinsemellan har utvecklats.

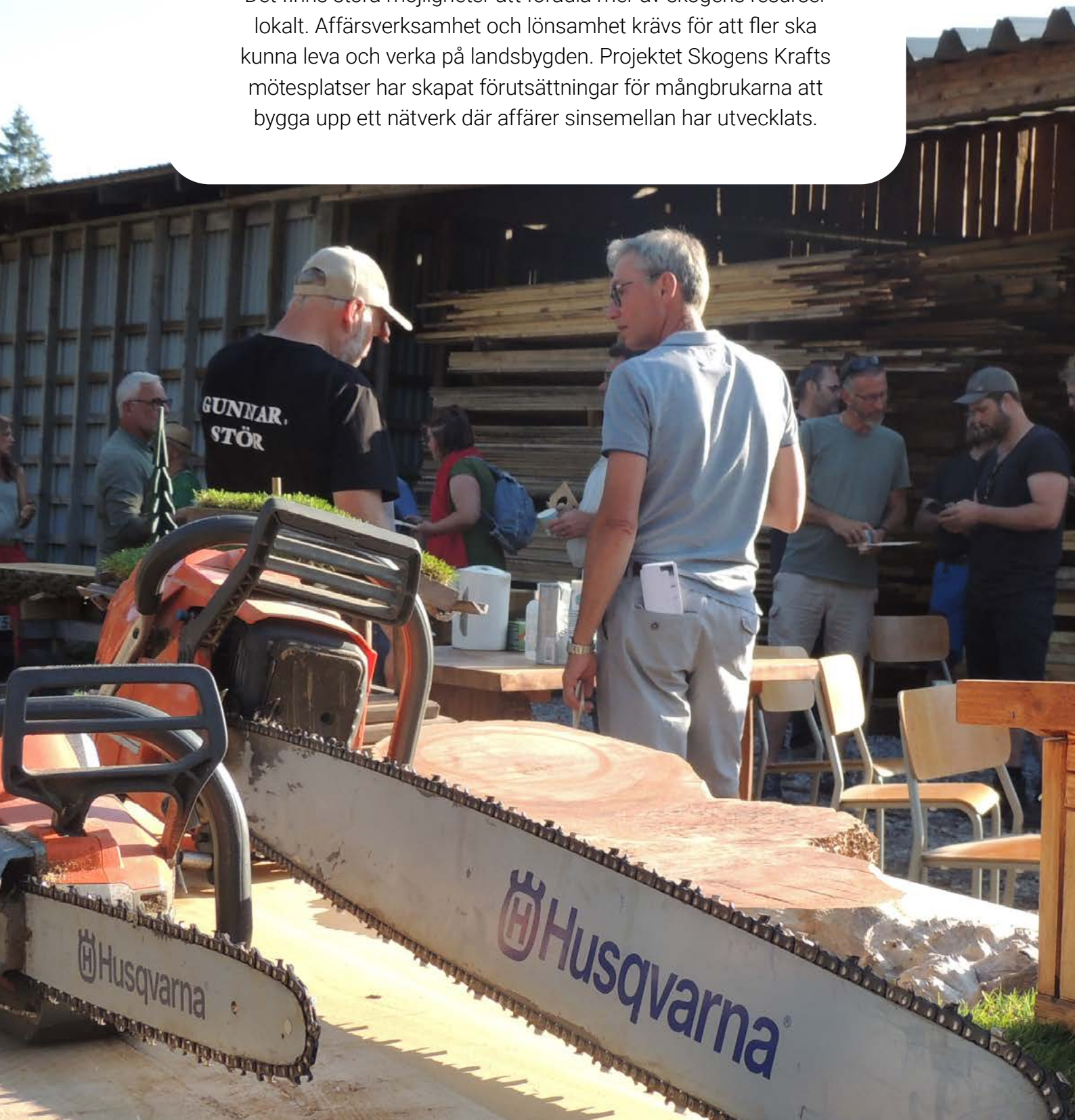

Långsiktig och lönsam affärsutveckling

Mångbruksföretagen har fram tills nu saknat stöd och strukturer för långsiktig utveckling, kunskap, stöd och innovation – som just mångbrukare eller företagare med verksamhet i flera olika verksamhetsinriktningar. Skogens Kraft har tryckt på vikten av affärsverksamhet och lönsamhet och velat se en ökad medvetenhet om kvalitet samt breddning av mångbrukarnas affärer. Det finns stora möjligheter att förädla mer av skogens resurser lokalt. Affärsverksamhet och lönsamhet krävs för att fler ska kunna leva och verka på landsbygden.

Bland projektets mål återfinns ett delmål om att ”minst fem företagare har funnit nya sätt att samarbeta och fem nya produkter eller tjänster har lanserats”. Skogens Krafts mötesplatser har skapat förutsättningar för mångbrukarna att bygga upp ett nätverk och affärsrelationer sinsemellan har utvecklats under projektet.

Några konkreta exempel:

- Norrby Trä producerar namnskyltar av ene till konferenser.
- Norrby Trä har tillsammans med Stufvenäs Gästgifveri utvecklat ett knäckebrödsställ/hållare.
- Skogsnytta Loaklevs har tagit fram specialprodukter som används och säljs på Trakt Forest Hotel.
- Myoutdoorpassion har stöttat bland annat Hätteboda Vildmarkscamping och Stufvenäs Gästgifveri inom naturvägledning.
- Your Gotland Tours och Upptäck Gotland med mig gick samman för att hålla kurser tillsammans.
- Våneviks gård deltog på en kurs om biokol hos Ödevata gård. Nu producerar de själva biokol och håller kurser i ämnet.

Hur har Skogens Kraft bidragit till din verksamhets utveckling?

– Jag har fått möjlighet att sälja mina träprodukter till både deltagare i nätverket och till deras bekanta. Jag har fått tips om potentiella kunder. Jag har också fått tips till nya produkter med högre förädlingsvärde.

Gunnar Norrby, Norrby Trä

– Vi har tagit ett tydligt steg framåt i vår verksamhet, och tydliggjort att vi vill jobba mer med att utveckla skogsgårdens resurser med träförädling och vidareutveckla småskalig turism med stuguthyrning och fler aktiviteter. Till exempel har vi nu investerat i ett större sågverk och andra snickerimaskiner och ska börja hitta nischprodukter och kanske ett förädlat virkessortiment.

Cathrine, Hammar vid Solgen

Projektteamets reflektioner

Projektets övergripande syfte är att stärka det småskaliga företagandet med skogens som bas. Ett av projektets delmål är att *"minst fem företagare har funnit nya sätt att samarbeta och fem nya produkter eller tjänster har lanserats"*. Nu när projektet närmar sig sitt slut kan vi i projektteamet konstatera att Skogens Kraft har bidragit med att skapa olika typer av mötesplatser som har bidragit till nätverkande och kunskapsdelning med fokus på affärsnytta. När människor träffas uppstår en dynamik som leder till utveckling på olika sätt och resultatet är nya samarbeten och produkter och tjänster.

Kunskapsdelning sker på många sätt. Vi i projektteamet har jobbat för nätverkande och kunskapsdelning på företagarnas villkor, med fokus på affärsnytta och inte efter en av projektet utarbetad modell. Det har varit viktigt att möta företagarnas behov och ge dem möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter. Att på olika sätt möjliggöra relevanta möten mellan människor.

Skogens Kraft har under projekttiden kontinuerligt arbetat med att skapa olika arenor för nätverkande – såväl fysiska som digitala. Strategin för ett dynamiskt nätverkande var att vid alla tillfällen när företagarna träffas ge möjligheter till ett meningsfullt och affärsutvecklande utbyte.

Vi tog vara på varje tillfälle där företagarna hade möjlighet att presentera sig för varandra – oavsett om mötet var fysiskt eller digitalt. En annan insats som stärkte nätverkandet var att alla aktiviteter genomfördes hos något av företagen. Så även om mötet handlade om något annat så kom företagen och företagarna närmare varandra.

Då projektet hela tiden har skapat ytor för att företagare ska hitta varandra och lära känna varandra har nya samarbeten bildats, som lett till affärer. Relationsbyggandet har lagt grunden för nya affärssamarbeten. Alla företag som varit kopplade till Skogens Kraft har på olika sätt marknadsfört sin plats, sin produkt och sig själva. Erfarenhetsutbyte och kunskapsdelning har därför fungerat bra, även mellan företagare inom helt olika verksamhetsområden.

Effekter av nätverkande:

- Företagarna har fått inspiration och kunskap till sin egen fortsatta affärsutveckling
- Företagarna har breddat sitt nätverk och identifierat potentiella samarbetspartners
- Nya produkter och affärssamarbeten har skapats

Malin Axelsson
Ödevata gårdshotell och fiskecamp

– Vi har verkligen uppskattat att allt i Skogens Kraft, både aktiviteter och övernattningar, genomförts hos deltagande mångbrukare. Det har inneburit att vi lärt känna varandra samtidigt som vi har fått uppleva varandras platser. Dessutom har projektet varit affärsmässigt och värden fått ekonomisk ersättning.

Det blir ett helt annat värde i deltagandet när vi nätverkat "hemma hos mångbruksföretagen" – ett mycket högre värde än traditionellt nätverkande.

Samla och synliggöra

Mångbruket är okänt för många, så även gruppen mångbrukare. Projektet har riktat sig till både befintliga och potentiella mångbrukare, där flera varit entreprenörer som nödvändigtvis inte definierat sig som mångbrukare. I detta avsnitt beskrivs hur Skogens Kraft arbetat för att nå ut till deltagare och hur vi spridit information om mångbruk till andra intressenter.

Bakgrund och förutsättningar

Den småländska skogsstrategin färdigställdes under 2018 (redan innan det nationella skogsprogrammet var klart) och den gotländska skogsstrategin var också färdig tidigt jämfört med andra län. I båda dessa finns mångbruk med i olika insatser och även i det nationella skogsprogrammet är mångbruk ett utpekat insatsområde. Projektet har därför varit tidiga när det gäller att arbeta med mångbruk inom ramen för de regionala skogsprogrammen. En nationell utvidgning har varit tydlig både i projektansökan och därefter i beslutet om beviljande om medel.

Projektet sträcker sig över fyra län och relativt stor geografi med två större öar, Öland och Gotland. Kopplingarna mellan Småland och Gotland är inte helt självklar, förutom en färjelinje. Det finns också en förutfattad mening om att det inte finns någon skog på vare sig Öland eller Gotland, vilket det de facto gör.

Samtidigt som projektet startade upp 2020 drabbades världen och Sverige dessutom av coronapandemin.

När projektet drog igång började man i princip från grunden eftersom gruppen mångbrukare vid projektets början var odefinierad. Det saknas till exempel en SNI-kod och det är få av mångbrukarna som använder sig utav begreppet *mångbruk* och *mångbrukare*. Därigenom fanns det en mer eller mindre outtalad uppgift att etablera dessa begrepp. Gruppen mångbrukare ifrågasätts dessutom ibland, om det verkligen är en affärsverksamhet och om det går att försörja sig på mångbruk.

Marknadsföring av projektet

Tidigt i projektet påbörjades ett samarbete med en extern kommunikationsbyrå för att hjälpa projektet med att ta fram grafisk profil och annat material, hitta rätt kommunikationskanaler, bygga hemsida o s v. Kommunikationsbyrån har varit behjälpliga med löpande kommunikationsarbete under projektet.

För att nå mångbrukarna arrangerade projektet sex uppstartsträffar som förlades hos mångbrukare som projektteamet redan hade kontakt med. Inbjudningar och information skickades ut via bland annat LRFs medlemsregister, Södras medlemstidning Kontakt och personliga kontakter. I samband med dessa träffar gjorde projektet också insatser för att locka lokal media till träffarna, vilket resulterade i flera tidningsartiklar i lokalpressen och på nationell nivå.

Samtliga deltagare vid projektets aktiviteter har därefter fått löpande information och inbjudningar till projektets aktiviteter genom e-postutskick. Utskick har distribuerats utifrån behov och inte med en fastlagd kontinuitet.

Hemsidan skogenskraft.se

Tidigt i projektet producerades också hemsidan, *skogenskraft.se*, som skulle fylla många syften. På hemsidan finns information om projektet, intervjuer med mångbrukare, mångbrukskartan, aktuell information, aktiviteter och kontaktuppgifter. Hemsidan har vidareutvecklats kontinuerligt och fått mycket beröm. Besökarna på hemsidan stannar relativt länge, vilket tyder på att den lyckats fånga besökaren. En av de mest

populära sidorna är mångbrukskartan. På kartan kan mångbrukare anmäla sig för att synas och dela med sig av sina kontaktuppgifter och verksamhetsområden.

I samband med att hemsidan producerades anlitades en fotograf för att ta fram korta videoklipp och en bildbank som projektet kunde använda sig utav. Dessa har bidragit till att skapa en känsla kring skogligt mångbruk och igenkänning inom projektet Skogens Kraft.

Även om projektet började ”på noll” så hade projektteamet med sig olika erfarenheter och kontakter in i projektet, som har bidragit till bredden och antalet deltagare vid projektets olika aktiviteter.

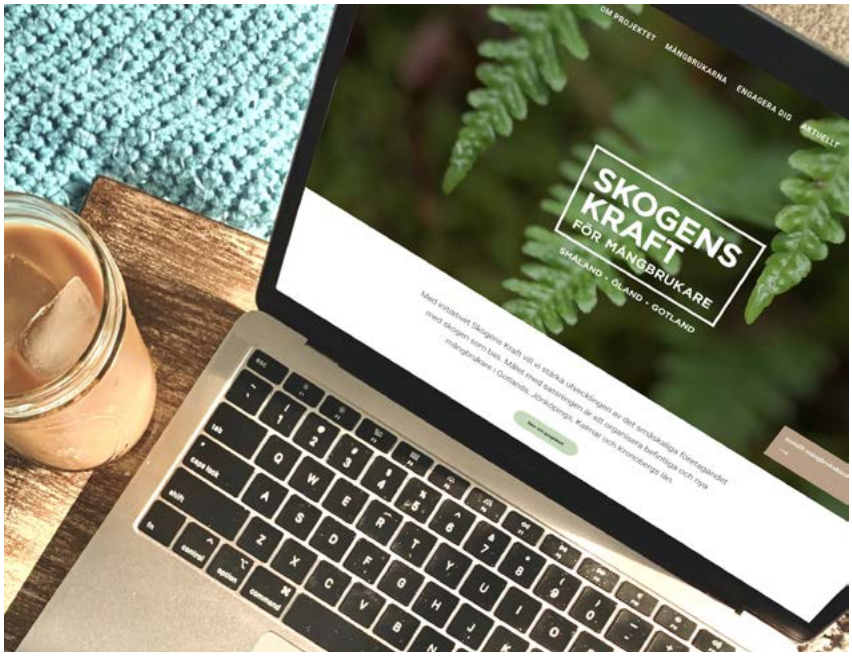

Digitala kanalval

Coronapandemin drog igång precis när projektet startade igång och det kom att påverka projektet på flera olika sätt. Dels fick vi begränsa antalet deltagare på våra aktiviteter och ställa in en del aktiviteter som p g a restriktioner inte fick genomföras. Här valde projektet att satsa på månadsvisa digitala kunskapsseminarier utifrån olika teman inom mångbruk. Dessa blev snabbt populära och deltagare från hela landet (t o m USA) deltog. För att locka deltagare till dessa användes både hemsida och sociala medier, e-postutskick och LRFs kanaler med nyhetsbrev och kalendarium. På Facebook valde projektet att dela inlägg i särskilt utvalda grupper som skulle kunna vara intresserade av seminariet. Efter seminarierna publicerades de filmade seminarierna på projektets YouTube-kanal. Pandemin bidrog sannolikt till spridning och tillgängligheten till projektets digitala aktiviteter.

Under inledningen av 2021 började projektet arbeta mer aktivt med sociala medier och projektet valde att fokusera på Facebook och Instagram, då mångbrukare framför allt använder dessa kanaler. Antalet följare har kontinuerligt ökat och dessa kanaler har fungerat bra för att sprida information om mångbruk, projektet och projektets aktiviteter.

Mediarapportering

Allt eftersom projektet har utvecklats har också andra intressenter fått upp ögonen Skogens Kraft; projektet som helhet och det tillvägagångssätt som använts. Det har rapporterats om projektet i olika medier, bl a Smålandsposten, Vimmerby Tidning, Värnamo Nyheter, Skogen, Land Skogsbruk, Södra Kontakt, SR Gotland och SVT Jönköping/Småland. Inledningsvis kontaktade projektet media, medan under sista året är det media som har sökt upp projektet. Under 2021 gjorde Länsstyrelserna i Jönköping, Kalmar och Kronoberg olika reportage i de medier som de använder; tryckt och digital media. Nedan ser du ett urval av de rapporteringar som gjorts om projektet.

Länkar

P4 Gotland, Sveriges Radio
Skogen är en fantastisk kraft och inspirationskälla

Förvetet nr 2 2021, Länsstyrelsen i Jönköpings län
Skogens Kraft för mångbrukare (.pdf)

Förvetet nr 4 2021, Länsstyrelsen i Jönköpings län
Nytänk & samarbete - nycklar till lönsamt mångbruk! (.doc)

Land Skogsbruk nr 45 2021
Stort intresse för mångbruk i skogen (.pdf)

Södra Kontakt nr 3 2021
"Kursen gav mig inspiration att växla upp"

Landsbygd i Kronoberg nr 2 2021, Länsstyrelsen i Kronobergs län
Skogens Kraft för mångbrukare (.pdf)

Landets Fria, nr 370
Mångbruk är vägen framåt för många skogsbrukare

Övriga intressenter

Intresset från andra regioner har varit stort, många vill att vi i projektet ska berätta om vad Skogens Kraft är, vad projektet gör och dela med oss av erfarenheter. De geografiska områden som vi har fått presentera projektet för är Skåne, Västra Götaland (+södra Norge vid något tillfälle), Östra Mellansverige, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland/Härjedalen och Norrbotten. För några av dessa har vi hållit flera olika presentationer, mestadels digitala. Intresset har varit stort hos offentliga myndigheter och framför allt inom Skogsstyrelsen. Även inom LRF och Södra har det hållits presentationer samt för regionala partigrupper.

Känslan är att det råder en stolthet över projektet även bland finansiärer, som vid lanseringseventet för nya programperioden (Regionala utvecklingsfonden/-erna) till exempel valde att visa upp Skogens Kraft som det första exemplet på projekt som beviljats medel under programperioden.

Externa aktörer om projektet

– Uppfattar att projektet fungerat som ögonöppnare kring möjlig tjänst- och produktutveckling för näring med skogen som bas.

– Upplever inte det som att det har blivit ett generellt större intresse kring mångbruk, men de som redan var intresserade kan ha kommit en lite längre bit på vägen.

– Projektet syns och är konkret för mångbruksföretagen.

– Sammanstrålar med våra erfarenheter av småföretagare, d v s ska man komma någonstans måste rätt kompetens och konkret hjälp erbjudas.

– Uppmuntrat till samverkan mellan projektet och andra pågående projekt t ex besöksnäring, skogsnäring – stärkt närliggande kreativa näringar och hjälpt till att synliggöra de båda.

Källa: Utvärderingsrapport, Sweco

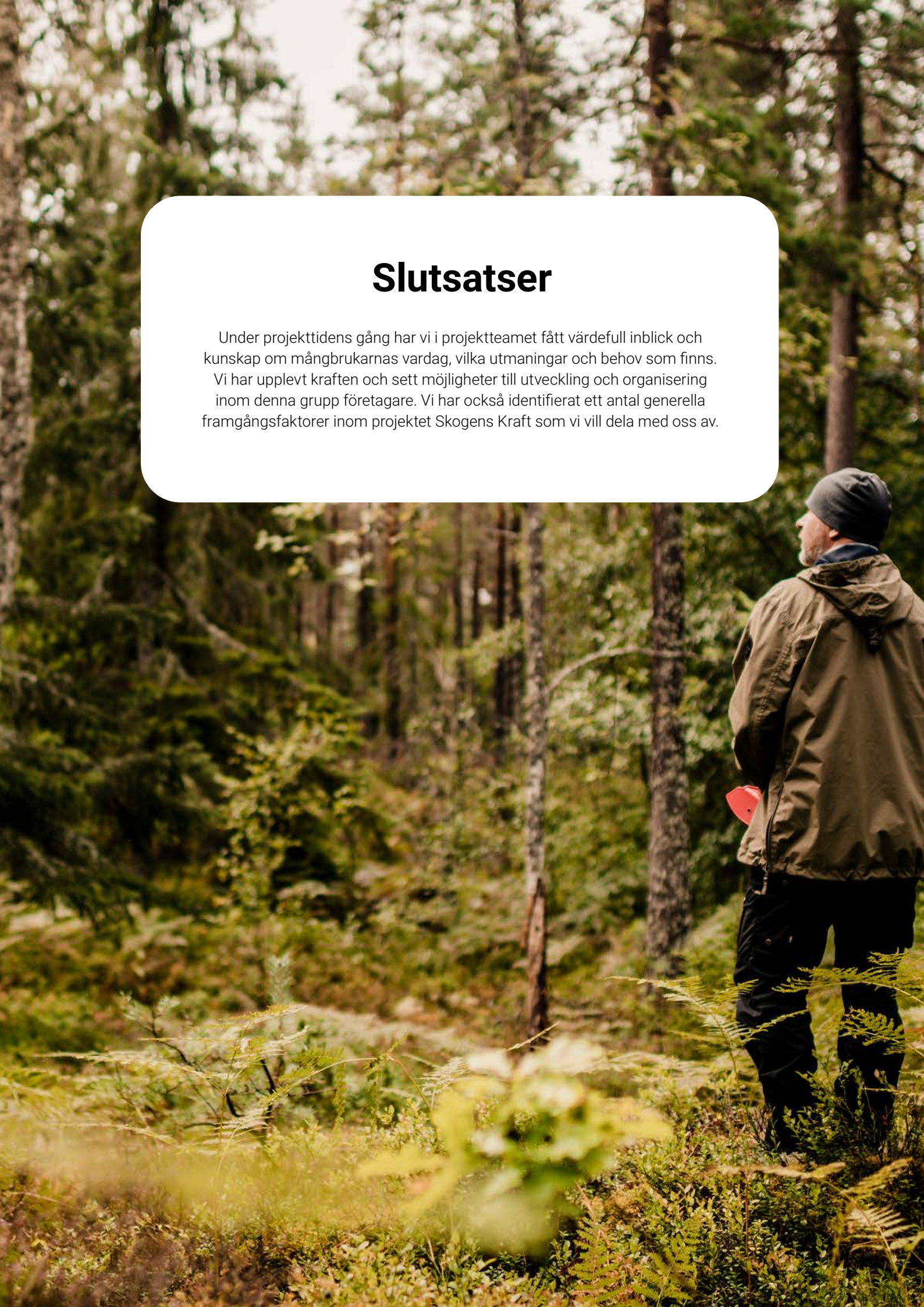

Slutsatser

Under projekttidens gång har vi i projektteamet fått värdefull inblick och kunskap om mångbrukarnas vardag, vilka utmaningar och behov som finns. Vi har upplevt kraften och sett möjligheter till utveckling och organisering inom denna grupp företagare. Vi har också identifierat ett antal generella framgångsfaktorer inom projektet Skogens Kraft som vi vill dela med oss av.

Framgångsfaktorer

Vi vill lyfta några generella framgångsfaktorer, eller slutsatser, som vi identifierat och lärdomar vi gjort under projekttidens gång:

- Ge och ta – lära av varandra
- Ingen egen fysisk plats – utgått från deltagarnas platser
- Leva som vi lär – hållbara avtryck
- Nätverkande och kunskapsdelning – med fokus på affärsnytta
- ERFA-träffar – fördjupat erfarenhetsutbyte
- Neutral transparent mötesarena – för skogens ALLA möjligheter

Ge och ta – lära av varandra

En viktig framgångsfaktor för demogårdsprogrammet har varit vår grundläggande spelregel *"ge och ta"*. Det har varit viktigt att företagarna som engagerat sig i Skogens Kraft har ställt upp på att både vilja och kunna dela med sig av sin kompetens till andra. Lika viktigt har det varit att vara mottaglig för andra förtagares kompetens. På så sätt attraherat företagare som vill utvecklas i samverkan med andra. Denna grupp av företagare kan definieras som duktiga entreprenörer, som dessutom både vill lära och dela med sig.

Effekter:

- Företagarna vet när de träffas att de är bland likasinnade.
- Det skapar trygghet.
- I förlängningen skapar det starkare nätverk och gemensamma och nya affärer.

Ingen egen plats – utgått från deltagarnas platser

Projektet Skogens Kraft har inte haft någon egen fysisk plats, något "huvudkontor" eller organisationsplattform, som vi utgått ifrån. Vi som arbetat i projektet är geografiskt utspridda. Även utan en pandemi hade digitala arbetssätt varit nödvändiga.

Våra aktiviteter har planerats ute hos de mångbrukare som är engagerade i Skogens Kraft, främst hos demoföretagen. Denna metod har inneburit ett tydligt företagsfokus. Företagarna vi varit hos har blivit värdar för sin plats och sitt företag – och samtidigt varit goda förebilder. Det har stärkt Skogens Krafts uppdrag och projektmål.

Effekter:

- Företagarna har alltid blivit en naturlig del och värd för aktiviteten.
- Företagarna har fått ett nätverk och ökat kunskapen om varandra.
- Deltagarna har ökat förståelsen kring det platsunika där vi är.

Leva som vi lär – hållbara avtryck

Skogens Kraft har från start haft ambitionen att alla träffar som genomförs inom projektets ram – både fysiska och digitala – ska fungera som lärande exempel. Vi har velat visa att vi lever som lär. Det har inneburit noggrann planering, som inför vilken kundaktivitet som helst. Att alltid sätta besökaren eller åhörarens behov först. Vad gör vi, för vem gör vi det och hur gör vi det? Har vi beaktat hållbarhetsperspektiven? Är vi affärsmässiga? Det är frågor vi ställt oss när vi har planerat aktiviteter. De fysiska aktiviteterna har alltid genomförts hos företagarna som varit engagerade i projektet. Så länge kompetensen för en aktivitet har funnits inom vårt nätverk, så har vi valt att använda den. Vi har velat nyttja, utveckla och ta vara på de resurser vi haft.

Projektet Skogens Kraft har arbetat med hållbarhet ur flera olika perspektiv; ekonomisk, social och ekologisk. Hållbarhet har genomsyrat hela projektet, inte varit en separat del i arbetet. Vi tog bland annat fram ett självskattningsverktyg för företagen, för att de på ett enkelt och tydligt sätt skulle kunna hitta styrkor och svagheter i sitt hållbarhetsarbete.

Effekter:

- Vi kan använda det vi själva har gjort som lärande exempel på hållbart genomförande av aktiviteter.
- Vi har fått nöjda deltagare till våra träffar.
- Aktiviteterna har skapat möjligheter för företagarna att nätverka och göra affärer.

Nätverkande och kunskapsdelning – med fokus på affärsnytta

Kunskapsdelning sker på många sätt. Det som vi i Skogens Kraft har jobbat för är nätverkande och kunskapsdelning på företagarnas villkor, med fokus på affärsnytta och inte efter en av projektet utarbetad modell. Det har varit viktigt att möta företagarnas behov och ge dem möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter. Att på olika sätt möjliggöra relevanta möten mellan människor.

Skogens Kraft har under projekttiden kontinuerligt arbetat med att skapa olika arenor för nätverkande – såväl fysiska som digitala. Strategin för ett dynamiskt nätverkande var att vid alla tillfällen när företagarna träffas ge möjligheter till ett meningsfullt och affärsutvecklande utbyte.

Vi har tagit tillvara på varje tillfälle där företagarna hade möjlighet att presentera sig för varandra – oavsett om mötet var fysiskt eller digitalt. En annan insats som stärkte nätverkandet var att alla aktiviteter genomfördes hos något av företagen. Så även om mötet handlade om något annat så kom företagen och företagarna närmare varandra.

Då projektet hela tiden har skapat ytor för att företagare ska hitta varandra och lära känna varandra har nya samarbeten bildats, som lett till affärer. Flera goda exempel på det finns och redovisas under avsnittet *Affärsnytta*. Alla företag som varit kopplade till Skogens Kraft har på olika sätt marknadsfört sin plats, sin produkt och sig själva. Erfarenhetsutbyte och kunskapsdelning har därför fungerat bra, även mellan företagare inom helt olika verksamhetsområden.

Effekter:

- Företagarna har fått inspiration och kunskap till sin egen fortsatta affärsutveckling.
- Företagarna har breddat sitt nätverk och identifierat potentiella samarbetspartners bland flera olika verksamhetsinriktningar.
- Nya produkter, tjänster och affärssamarbeten har skapats.

ERFA-träffar – fördjupad kunskapsdelning

Inom projektet har det skapats många arenor för nätverkande mellan företag. Exempel på aktiviteter:

- Rådgivning/coachning enskilt eller i grupp
- Studieresor
- Kunskapsseminarium
- Inspirationsträffar
- Demogårdskurser
- Konvent

En bit in i projektet, när vi i projektteamet lärt känna företagen bättre, uttalades tydliga behov av fördjupande erfarenhetsutbyte. Vi började därför anordna ERFA-träffar. Metoden var att projektteamet identifierade ett antal företagare som hade samma behov runt ett visst ämne. Därefter engagerades ett företag som ville agera värd och bjöd in företagare med liknande behov.

Bildexempel från genomförda kurser eller ERFA-träffar

Projektteamet tog också hjälp av värdföretagets kontaktytor och fick på det sättet en bra mix av företag som både var kända/okända för varandra, men hade samma behov. På träffarna var alltid minst en från projektteamet med i en stödjande, inte styrande roll. En viktig uppgift för projektteamet var också att ta del av diskussionerna och ta det som företagarna kom fram till vidare.

Neutral transparent mötesarena – för skogens ALLA möjligheter

Projektet Skogens Kraft har under hela projekttiden varit neutrala och stått stadigt i mitten av en under perioden tidvis starkt polariserad skogsdebatt. Projektet gjorde tidigt ett aktivt val att ta en neutral roll och visa på alla möjligheter med skogen, att t ex inte ställa olika skogsbruksmetoder mot varandra. Vi har också aktivt valt att inte bli språkrör för någon särskild grupp. Det har gjort projektet till en arena för möten som inte är kopplade till någon annans agenda. Alla med intresse för att utveckla skogens möjligheter har varit välkomna att delta i samtal. Skogens Kraft har varit en plats för att mötas, inspireras, få ny kunskap och nätverka utifrån sina egna och sitt företags behov.

Projektet har hela tiden metodmässigt arbetat efter devisen *”leva som vi lär”* och via genomförandet av aktiviteter fungerat som ett gott och lärande exempel. Modellen för samarbetet mellan företagen *”ge och ta”* har varit en framgångsfaktor. Vi har också arbetat med transparens både hur vi driver projektet och hur vi arbetar med företagen som är kopplade till Skogens Kraft. Effekten av det är att vi har stora möjligheter att visa våra resultat.

Projektet har haft en geografisk avgränsning till Småland, Öland och Gotland, men för att inspirera andra och för att i linje med de långsiktiga projektmålen stärka ett nationellt mångbrukarnätverk har vi transparent delat med oss av våra erfarenheter till andra mångbrukarinitiativ. De digitala kunskapsseminarium vi genomfört har varit öppna för alla intresserade att ta del av, både de som är engagerade i projektet och de som finns utanför projektets geografiska område. Modellen för ett seminarium har varit att en person med hög sakkunskap – företagare inom Skogens Kraft eller extern expert – delat med sig av sina erfarenheter. En företagare som är knuten till projektet Skogens Kraft har bjudits in för att medverka och dela med sig av sina erfarenheter kopplat till seminariets tema. Alla åhörare har erbjudits att stanna kvar på ”digitalt eftersnack” och samtala fritt efter den formella delen av seminariet. På så sätt har vi fått med inspiration, kunskapsdelning och nätverkande i vår modell *”ge och ta”*.

Tack!

Projektägare och projektteamet vill tacka alla deltagare, demogårdar, finansiärer, intressenter och andra för ert värdefulla bidrag i genomförandet av projektet. Utan er hade arbetet inte varit möjligt. Tillsammans har vi skapat ett projekt som har gjort avtryck.

Vi ses framöver!